

Вплив облікової ставки НБУ на ріст банківського кредитування

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В Україні протягом дії воєнного часу спостерігаються значні зміни коливань облікової ставки НБУ. В цій роботі досліджуються вплив облікової ставки на кредитування, а також фактори, які можуть посилювати чи послаблювати цей вплив.

Ключові слова: Облікова ставка НБУ, банківське кредитування, монетарна політика, економічне зростання, інфляція, війна в Україні.

Abstract

Ukraine has seen significant changes in the NBU's key policy rate during wartime. This paper examines the impact of the key policy rate on lending, as well as the factors that may strengthen or weaken this impact.

Keywords: The NBU discount rate, bank lending, monetary policy, economic growth, inflation, war in Ukraine.

Вступ

В умовах війни в Україні питання впливу облікової ставки НБУ на ріст банківського кредитування набуває особливої актуальності. З одного боку, зростання облікової ставки може призвести до скорочення кредитування та погіршення економічної ситуації. З іншого – стимулювання кредитування може сприяти відновленню економіки та підтримки розвитку підприємств. Мета цього дослідження полягає у дослідженні впливу облікової ставки НБУ на банківське кредитування в Україні та аналізі факторів, які можуть посилювати чи послаблювати цей вплив в умовах війни.

Матеріали дослідження

Значення облікової ставки НБУ безумовно визначає обсяги банківського кредитування в Україні, що беззаперечно впливає на розвиток економіки.

З одного боку, підвищення облікової ставки НБУ може призвести до скорочення банківського кредитування, оскільки:

1. Зростає вартість запозичених ресурсів для банків, оскільки їхня ціна залежить від розміру облікової ставки НБУ. Отже, коли облікова ставка зростає, банки змушені підвищувати свої процентні ставки за кредитами, що робить кредитування менш привабливим для позичальників.
2. Зменшується привабливість інвестицій у гривневі активи. Зростання облікової ставки робить гривневі депозити більш привабливими для інвесторів, оскільки вони можуть отримувати вищі доходи від розміщення у банках строкових вкладів.
3. Банки переорієнтовують свою діяльність на менш ризикові напрями, на кшталт розміщення тимчасово вільних коштів у депозитні сертифікати НБУ, зменшуючи у такий спосіб ресурси, які могли бути спрямовані на кредитування юридичних і фізичних осіб [1].

З другого боку, існують фактори, які можуть пом'якшити негативний вплив підвищення облікової ставки на банківське кредитування:

1. Зростання економіки. У разі зростання економіки, підприємства та фізичні особи можуть мати більшу потребу в кредитах, навіть при зростанні процентних ставок.
2. Зміна очікувань щодо інфляції. Якщо інвестори очікують, що інфляція буде зростати, вони можуть бути більш схильними інвестувати в гривневі активи, навіть при збільшенні процентних ставок.

3. Державні програми стимулювання. Уряд може запроваджувати програми стимулювання кредитування окремих галузей економіки або ж окремих програм.

Існують також ряди інших факторів, які можуть посилювати чи послаблювати вплив облікової ставки НБУ[2].

До факторів, які можуть посилювати вплив облікової ставки відносять:

1. Низька еластичність попиту на кредити. Якщо попит на кредити з боку позичальників нечутливий до зміни процентних ставок, то вплив облікової ставки на кредитування буде сильнішим.
2. Слабкість банківського сектору. У випадку низької рентабельності та наявності значної кількості проблемних кредитів банки можуть бути більш чутливими до зміни облікової ставки.
3. Нестабільність економічної ситуації. Якщо економіка перебуває в стані рецесії або високої інфляції, то вплив облікової ставки на кредитування може бути більш непередбачуваним [3].

Фактори, які можуть послаблюють вплив облікової ставки наступні:

1. Висока еластичність попиту на кредити. Якщо попит на кредити з боку позичальників чутливий до зміни процентних ставок, то вплив облікової ставки на кредитування буде слабшим.
2. Сильний банківський сектор. Якщо банки мають високу рентабельність та низький рівень проблемних кредитів, то вони можуть бути менш чутливими до зміни облікової ставки.
3. Сприятливі економічні умови. Якщо економіка перебуває в стадії зростання та низької інфляції, то вплив облікової ставки на кредитування може бути менш значним. [4].

В умовах війни в Україні вплив облікової ставки НБУ на банківське кредитування може бути нетиповим та залежати від низки таких додаткових факторів:

1. Банки зазнають додаткових ризиків у процесі кредитування в умовах війни, що призводить до скорочення кредитування, навіть за умов збереження розміру облікової ставки.
2. Військові дії обмежують доступ банків до фінансування, що негативно впливає на їхню здатність надавати кредити.
3. Уряд може запровадити окремі програми кредитування, щоб допомогти банкам продовжувати кредитну діяльність а бізнесу – активно працювати в умовах війни [5].

Висновки

Наразі в Україні спостерігається неоднозначна картина. Облікова ставка НБУ значно підвищилася з початку 2022 року, що призвело до подорожчання кредитів та переорієнтації банків на вкладення тимчасово вільних ресурсів у депозитні сертифікати НБУ та цінні папери уряду. Починаючи з 2023 р. Національний банк почав знижувати облікову ставку і слід очікувати збільшення обсягів кредитування як юридичних, так і фізичних осіб.

Українська економіка продемонструвала певну стійкість (зокрема й за умови зовнішньої допомоги), а інфляційні очікування покращилися. Тож, вплив облікової ставки НБУ на ріст банківського кредитування в Україні у подальшому залежатиме від низки факторів: економічної ситуації в країні, політики НБУ та уряду, продовження співпраці з міжнародними фінансовими інституціями та надходженнями прямої фінансової допомоги від наших партнерів.

Дослідження показало, що вплив облікової ставки на кредитування може бути як прямим, так і непрямим. Прямий вплив полягає в тому, що зміна процентних ставок безпосередньо впливає на вартість запозичень для банків та на їхню здатність здійснювати кредитну діяльність. Непрямий – може позначитися на попиті на кредити з боку юридичних і фізичних осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Прицок Л. А. Вплив облікової ставки НБУ на банківські депозити в умовах війни [текст] / Л. А. Прицок // *Innovation and sustainability*. – 2022. – № 4. – С. 46–53.
2. “Вплив облікової ставки нбу на динаміку кредитів в Україні”. О.В. Журавель, О.О. Шевченко. Вісник національного банку України. 2020 - № 11. - с. 56-67
3. “Вплив монетарної політики на банківське кредитування в Україні”: Економетричний аналіз з урахуванням факторів фінансової стійкості Н.В. Гусак, О.О. Ковальчук Вісник національного університету "Львівська політехніка". Економічні науки. - 2022. - № 877. - с. 53-62.
4. “Трансмісійний механізм облікової ставки НБУ: Емпіричний аналіз для України з урахуванням структурних факторів” О.В. Возняк, О.В. Шульженко. Фінанси України. - 2022. - № 2. - с. 81-94
5. Звіт про монетарну політику Національного банку України [електронний ресурс] // – режим доступу: [HTTPS://BANK.GOV.UA/UA/MONETARY/ARCHIVE-RISH](https://bank.gov.ua/ua/monetary/archive-rish)

Бойко Марія Вікторівна — студент групи ЕК-216, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: maryboiko2076065@gmail.com

Науковий керівник: **Прицюк Людмила Анатоліївна** — канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Mariia Boiko — student of group EK-216, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : maryboiko2076065@gmail.com

Supervisor: **Liudmyla Prytsiuk** - PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management, Marketing and Economics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.